

УДК 351.741(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2022.2.47>**Д. В. Федотов**аспірант кафедри публічного
управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Актуальність статті полягає в тому, що необхідність забезпечення прав і свобод людини і потребує системного та виваженого розвитку законодавства, пов'язаного з його забезпеченням, оскільки принципи правової державності, перш за все, базуються на конкретних нормативно-правових актах. Інформаційна безпека, в умовах стрімкого розвитку цифровізаційних процесів і цифрової цивілізації суспільства розглядається не як благо, а як конкретна та точна умова стабільного та виваженого функціонування суспільства та, відповідно, всіх без виключення соціально-правових відносин. Тому, належне наукове опрацювання інформаційної безпеки, як об'єкта адміністративно-правового забезпечення, на нашу думку, слід розглядати якомога більш детально, зокрема з урахуванням сучасних безпекових тенденцій, триваючий правовий режим воєнного стану на території України, а також заходи з відсічі збройної агресії росії проти нашого суверенітету, територіальної цілісності та державності загалом. Автором звертається увага, що правовий режим інформації, що опрацьовується в Національній поліції України має різноманітні види та типи доступу, а також низку режимних обмежень, щодо роботи з нею, що, в свою чергу, потребує кардинально протилежного підходу до забезпечення дії відповідного адміністративно-правового режиму, що в першу чергу, спрямовується не лише на внутрішній захист інформації, що використовується в роботі поліції, а й потребує запобігання її витоку назовні, що може порушити права і свободи людини і громадянина та надати розголосу цьому. Відповідно, автор підкреслює, що оскільки інформація є основним інструментом комунікації суспільства, що в свою чергу дозволяє ефективно розвивати його та забезпечувати такий соціально-правовий стан, за якого окреслені блага (права і свободи людини і громадянина) не перебувають під загрозою, питання забезпечення безпеки поведінки з інформацією безперечно є тим аспектом адміністративно-правового його регулювання, що безпосередньо впливає на безпечність знаходження членів соціуму всередині нього, уможливорює сталий соціальний розвиток і убезпечує як увесь соціум так і окремих його представників від протиправних посягань на регламентовані, як обов'язкові для них, блага. Так, інформаційна безпека вченими та дослідниками, розглядається, перш за все як запобіжник неправомірного поведінки з нею, а також як інструмент управління суспільством, що дозволяє здійснювати конкретні волевиявлення та втілювати види соціально-правової поведінки в конкретних формах. Відповідно, інформаційна безпека, як вид правового режиму та інструмент безпечної комунікації в житті соціуму, уможливорює досягнення поставлених перед правовою державністю завдань.

Ключові слова: інформація, інформаційна безпека, діяльність поліції, правоохоронна діяльність, захист персональних даних.

Актуальність теми. Необхідність забезпечення прав і свобод людини і потребує системного та виваженого розвитку законодавства, пов'язаного з його забезпеченням, оскільки принципи правової державності, перш за все, базуються на конкретних нормативно-правових актах. Інформаційна безпека, в умовах стрімкого розвитку цифровізаційних процесів і цифрової цивілізації суспільства розглядається не

як благо, а як конкретна та точна умова стабільного та виваженого функціонування суспільства та, відповідно, всіх без виключення соціально-правових відносин. Тому, належне наукове опрацювання інформаційної безпеки, як об'єкта адміністративно-правового забезпечення, на нашу думку, слід розглядати якомога більш детально, зокрема з урахуванням сучасних безпекових тенденцій, триваючий правовий режим

воєнного стану на території України, а також заходи з відсічі збройної агресії росії проти нашого суверенітету, територіальної цілісності та державності загалом.

Ці та інші загрози для всього цивілізованого світу, мають також і інформаційний, а також і кіберхарактер, оскільки станом на сьогодні, інформація шириться саме завдяки цифровим медіа та інформаційним ресурсам із можливістю здійснення своєї діяльності онлайн. Ба більше, органи державної влади, що апелюють значним обсягом інформації, пов'язаної, у тому числі з персональними даними людини і громадянина також використовуються в своїй діяльності інформаційні онлайн ресурси, що дозволяють оперативно обмінюватись даними та накопичувати відповідні інформаційні бази, відслідковувати результативність своєї діяльності, безпосередньо моніторити правопорядок у суспільстві тощо.

Виклад основного матеріалу. Економічну та інформаційну безпеку підприємства можна розглядати як практичне використання таких принципів сучасного менеджменту, як своєчасна реакція на зміни в зовнішньому середовищі, бачення підприємства, тобто чітке подання про те, що воно повинно собою представляти, а також одного з основних положень сучасної теорії управління – ситуаційного підходу до керування, який означає важливість швидкості й адекватності реакції, що забезпечують адаптацію підприємства до умов його існування. Звідси економічну та інформаційну безпеку підприємства слід розглядати як еволюційний розвиток ситуаційного підходу до керування. Економічна та інформаційна безпека викликають усе більшу зацікавленість підприємств, які стикаються із труднощами при реалізації принципово нових підходів до керування підприємствами, при організації керування підприємством у ринкових умовах [1]. Водночас, можливість належного адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки діяльності будь-якого органу державної влади прямопропорційно співвідноситься з його належним нормативно-правовим забезпеченням, оскільки всі без виключення органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти виключно в межах і у спосіб прямо передбачені указаними нормами законодавства. При цьому, інформаційна безпека, як об'єкт адміністративно-правового забезпечення в діяльності Національної поліції України, розглядається нами, як необхідна та важлива умова ефективного функціо-

нування зазначеного органу державної влади, а також можливості та спроможності виконання ним покладених на нього завдань і обов'язків.

Сьогодні незадовільність стану українського інформаційного законодавства та необхідність термінових заходів щодо його удосконалення є очевидними. Однак єдності у шляхах якісної трансформації інформаційного законодавства України серед дослідників цієї проблематики не існує, що є логічним, зважаючи на складність, динаміку та масштабність сучасних інформаційних процесів, які відбуваються в умовах становлення національної правової системи [2, с. 252]. Крім цього, складність зазначених процесів, на нашу думку, суттєво посилюється в умовах необхідності належного адміністративно-правового регулювання інформаційної діяльності системи Національної поліції України, оскільки зазначене коло нормативно-правових актів, що забезпечують впорядкування зазначених соціально-правових відносин у вказаній сфері так само недосконале.

Загрози цілісності інформації направлені на заборонену режимом доступу (порядком отримання, використання, розповсюдження і зберігання інформації) її зміну або спотворення, що призводить до порушення її якості або повного знищення. Цілісність інформації може бути порушена сумісно, а також внаслідок об'єктивного впливу з боку середовища, що оточує носій інформації. Інформація зберігає цілісність, якщо дотримується встановлена режимна адекватність щодо правил її модифікації (видалення) [1]. Спираючись на окреслену позицію необхідно зазначити, що в своїй діяльності Національна поліція України та всі підпорядковані їй посадові особи систематично використовують інформацію з різними режимними обмеженнями, що суттєво актуалізує необхідність забезпечення належного адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки у відповідній сфері. Крім цього, належить підкреслити, що наявність специфічних норм та відповідних положень у організаційно-управлінських актах, може суттєво посилити зазначений напрям роботи.

Не можна не погодитися з думкою В. Горбуліна та М. Биченка про те, що однією з основних причин невідповідності інформаційного законодавства України вимогам сучасності є несформованість у суспільній і науковій думці цілісного уявлення про інформаційну безпеку з позиції права та юридичної науки. Тому системний підхід до формування права й нормотворчо-

сті є актуальним завданням, зумовленим відсутністю належної систематизації чинного інформаційного законодавства. За відсутності методологічних засад інформаційного нормотворення виникають труднощі об'єктивного і суб'єктивного характеру при формуванні системи нормативно-правового регулювання інформаційної безпеки [3, с. 89]. Чільним необхідно зазначити, що поліваріативність підходів до визначення змісту і сутності інформаційної безпеки, як об'єкта адміністративно-правового регулювання загалом, та зокрема, в діяльності Національної поліції України безперечно негативно впливає на зазначений напрям роботи указанного органу державної влади. Така неточність може призвести до точкових та системних порушень прав і свобод людини і громадянина у поліцейській діяльності, що неминуче призведе до зниження стандартів правоохорони в державі, а також дотримання та забезпечення інституту прав і свобод людини і громадянина у контексті функціонування в Україні правового режиму державності та демократії.

Однією з таких загроз є розширення за допомогою сучасних цифрових технологій можливостей впливу на свідомість індивіда шляхом інформаційного маніпулювання задля досягнення певних інтересів третіх осіб, що негативно впливає на розвиток особистості та суспільства загалом. Хоча використання сучасних цифрових технологій у соціокультурній сфері дає нові можливості самореалізації через дистанційну освіту, зайнятість, доступ до світових культурних цінностей, воно одночасно створює загрози саморозвитку особистості та реалізації її інтересів через здійснення маніпулятивного впливу на її поведінку. Прикладами такого маніпулювання є пряма й прихована реклама у ЗМІ, інформація політичного та релігійного характеру, яка поширюється за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та може підірвати інформаційний суверенітет і формувати загрози інформаційній безпеці не тільки окремої особистості, але й суспільства загалом [4]. Дотримання інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України, а також укріплення відповідного адміністративно-правового механізму, перш за все, прямопропорційно співвідноситься із можливістю захисту різних ступенів інформації, що використовуються для ефективізації діяльності відповідного центрального органу виконавчої влади та забезпечення реалізації покладених на нього обов'язків, в контексті охорони прав і свобод людини громадянина

громадянина. Крім цього, нами зауважується, що можливість ефективного здійснення поліцейських функцій забезпечується у тому числі у спосіб накопичення певного кола інформації та її систематичного і об'єктивного виконання процесі реалізації правоохоронної функції держави, що покладено на Національну поліцію України. Саме тому інформаційна безпека, як об'єкт адміністративно-правового регулювання є надзвичайно важливою, зокрема з огляду забезпечення можливості здійснення визначених обов'язків та виконання покладених на Національну поліцію України завдань.

Наголошуючи на недосконалому загальнопоширеному визначенні безпеки через стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, автори зазначають, що основою усвідомлення його повинен стати діяльнісний підхід, напрацьований соціальною філософією та теоретичною соціологією. Однак це не означає, що безпеку можна формально розуміти як вид діяльності у відриві від її результатів, умов, у яких вона здійснюється, та можливостей функціонування суб'єкта в цих умовах. З цієї позиції безпеку пропонується розглядати як «сукупність умов існування суб'єкта, якими він оволодів (осягнув, засвоїв, створив) у процесі самореалізації, і які він, таким чином, здатний контролювати» [5, с. 58]. Таким чином, необхідно підкреслити, що інформаційна безпека крізь призму зазначеного загальноправового розуміння сутності поняття безпеки є комплексом умов і обставин, що прямопропорційно впливають на процес дотримання прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері, з метою забезпечення його самореалізації та уможливлення контролю за цими процесами. Крім цього, слід звернути увагу на те, що безпека, як статичне явище не може діяти без динамічних елементів та забезпечується власне ними. Інформаційна безпека в сучасних безпекових умовах перебуває під впливом низки негативних факторів, що можуть серйозно вплинути на її становище, що в свою чергу потребує належного теоретико-правового опрацювання та пошуку ефективних інструментів вирішення проблемних питань.

Світовий досвід боротьби зі шкідливим інформаційним впливом полягає як у використанні інструментів обмеження політичної, економічної та соціальної реклами та іншої нав'язливої шкідливої інформації, так і в особистому свідомому контролі над інформацією, що надходить. При-

оритетними напрямками державної інформаційної політики в протидії масштабним негативним інформаційно-психологічним впливам мають бути як інтеграція країн у міжнародні інформаційні та інформаційно-телекомунікаційні системи та організації, що протидіють негативним інформаційним впливам на свідомість, удосконалення законодавства з питань інформаційної безпеки, узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами та дієве правове регулювання інформаційних процесів, так і ефективна взаємодія органів державної влади та інститутів громадянського суспільства під час формування, реалізації та коригування державної політики в інформаційній сфері. Крім того, пріоритетними завданнями інформаційних структур владних органів мають бути контроль за інформаційними потоками; надання об'єктивної, вичерпної інформації, представлення фахових коментарів та пояснень щодо подій; систематичне висвітлення офіційної позиції посадових осіб та політичних лідерів [6]. Відповідно, механізм адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України загалом, та зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану повинен включати низку інструментів, що полягають у обмеженні можливості розповсюдження конфіденційної інформації, тобто такої, що становить службовий інтерес та важливість, а також дотримання внутрішньокорпоративної етики та, перш за все, законодавства України у питаннях пов'язаних із адміністративно-правовими режимами інформації, у тому числі в контексті забезпечення інформаційної безпеки суспільства та держави в цілому.

Важливість належного дотримання визначених законодавством України інформаційно-правових режимів та принципів інформаційної безпеки, на нашу думку, прямопропорційно корелюється із діючою широкомасштабною агресією російської федерації, що виражається не лише в збройному аспекті, а полягає також і у веденні інформаційної та кібервійни, що відповідно потребує релевантного спротиву та здійснення превентивних заходів у цій сфері з боку органів правопорядку та всіх суб'єктів сектору безпеки і оборони України.

Тут слід наголосити, що в синергетичному аспекті простежується певна взаємозалежність умов існування суб'єкта та здатностей або можливостей їх контролю. Умови існування можуть виступати стимулом розвитку здатностей та підвищення спроможності суб'єкта, що, у свою чергу,

надає йому можливість впливати на умови свого існування з метою їх покращання. До таких умов можна віднести і потенційні загрози, рівень яких не дестабілізує діяльності суб'єктів, а навпаки спонукає до саморозвитку. Тоді завданням «мінімум» для держави стає створення загальних мінімальних умов, що забезпечать саморозвиток і самореалізацію індивідів [2, с. 253]. Відповідно, слід зазначити, що питання пов'язані з забезпеченням ефективного здійснення контролю за інформаційною безпекою, в контексті діяльності Національної поліції України, перш за все розглядається крізь призму адміністративно-правового аспекта, оскільки будь-яка така діяльність має бути пов'язана з правом і безпосередньо правозастосовною практикою, що є можливою виключно в реаліях дії законодавства, що взаємопов'язане з дією права та принципами правової державності.

Висновки. Отже, звертається увага, що правовий режим інформації, що опрацьовується в Національній поліції України має різноманітні види та типи доступу, а також низку режимних обмежень, щодо роботи з нею, що, в свою чергу, потребує кардинально протилежного підходу до забезпечення дії відповідного адміністративно-правового режиму, що в першу чергу, спрямовується не лише на внутрішній захист інформації, що використовується в роботі поліції, а й потребує запобігання її витоку назовні, що може порушити права і свободи людини і громадянина та надати розголосу цьому.

Відповідно, слід підкреслити, що оскільки інформація є основним інструментом комунікації суспільства, що в свою чергу дозволяє ефективно розвивати його та забезпечувати такий соціально-правовий стан, за якого окреслені блага (права і свободи людини і громадянина) не перебувають під загрозою, питання забезпечення безпеки поведінки з інформацією безперечно є тим аспектом адміністративно-правового його регулювання, що безпосередньо впливає на безпечність знаходження членів соціуму всередині нього, уможливорює сталий соціальний розвиток і убезпечує як увесь соціум так і окремих його представників від протиправних посягань на регламентовані, як обов'язкові для них, блага.

Так, інформаційна безпека вченими та дослідниками, розглядається, перш за все як запобіжник неправомірного поведінки з нею, а також як інструмент управління суспільством, що дозволяє здійснювати конкретні волевиявлення та втілювати види соціально-правової

поведінки в конкретних формах. Відповідно, інформаційна безпека, як вид правового режиму та інструмент безпечної комунікації в житті соціуму, уможлиблює досягнення поставлених перед правовою державністю завдань. Проте, слід зауважити, що окремі аспекти інформаційної безпеки, перш за все прямопропорційно пов'язані з необхідністю групування та узагальнення інформації про конкретних осіб, зміст і сутність їх соціального життя (як от ДНК-профілі злочинців чи облікові картки осіб, засуджених до відбування покарання не пов'язаного з позбавленням волі), що кратно підсилює необхідність злагодженого функціонування механізму інформаційної безпеки крізь призму норм адміністративного законодавства.

Список використаної літератури:

1. Кавун С.В., Носов В.В., Манжай О.В. Інформаційна безпека. Навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2000. 352 с.
2. Нижник Н.Р., Ситник Г.П., Білоус В.Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навчальний посібник. Ірпінь : Акад. ДПС України, 2000. 304 с.
3. Ситник Г.П., В.М. Олуйко, М.П. Вавринчук Національна безпека України: теорія і практика: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2007. 616 с.
4. Федорова Н.Є., Смесова В.Л. Інформаційна безпека та шляхи її забезпечення на етапі інформаційно-технологічної революції. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 57. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/57_2020/4.pdf
5. Данільян О.Г. Національна безпека України: сутність, структура та напрямки реалізації: навчальний посібник. Х. : Фоліо, 2002. 285 с.
6. Ільницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2 № 1. P. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2016_2_1_7

Fedotov D. V. Information security as an object of administrative and legal security

The relevance of the article lies in the fact that the need to ensure human rights and freedoms requires a systematic and balanced development of legislation related to its provision, since the principles of legal statehood are, first of all, based on specific regulatory legal acts. Information security, in the conditions of rapid development of digitization processes and digital civilization of society, is not considered as a benefit, but as a specific and precise condition for stable and balanced functioning of society and, accordingly, all social and legal relations without exception. Therefore, proper scientific study of information security as an object of administrative and legal support, in our opinion, should be considered in as much detail as possible, in particular, taking into account modern security trends, the ongoing legal regime of martial law on the territory of Ukraine, as well as measures to repel armed aggression Russia against our sovereignty, territorial integrity and statehood in general. The author draws attention to the fact that the legal regime of information processed by the National Police of Ukraine has various types and types of access, as well as a number of regime restrictions on working with it, which, in turn, requires a radically opposite approach to ensuring the operation of the relevant administrative and legal regime, which is primarily aimed not only at the internal protection of information used in the work of the police, but also at the internal protection of information used in the work of the police. but also needs to prevent its leakage to the outside, which can violate the rights and freedoms of man and citizen and publicize this. Accordingly, the author emphasizes that since information is the main tool for communication of society, which in turn allows it to effectively develop and ensure such a social and legal state in which the outlined benefits (rights and freedoms of man and citizen) are not threatened, the issue of ensuring the security of information handling is undoubtedly the aspect of its administrative and legal regulation, which directly affects the safety of members of society within it. enables sustainable social development and protects both the whole society and its individual representatives from unlawful encroachments on regulated benefits as mandatory for them. Thus, information security is considered by scientists and researchers, first of all, as a safeguard against mishandling it, as well as a tool for managing society, which allows to exercise specific wills and embody types of social and legal behavior in specific forms. Accordingly, information security, as a type of legal regime and a tool for safe communication in the life of society, makes it possible to achieve the tasks set for the rule of law.

Key words: *information, information security, police activity, law enforcement, protection of personal data.*